

C-461/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. július 24.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Niedersächsisches Oberverwaltungsgericht (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. július 4.

Kérelmező:

Umweltforum Osnabrücker Land e. V.

Ellenérdekű fél:

Landkreis Osnabrück

Az alapeljárás tárgya

Környezetvédelmi jog – 92/43/EGK irányelv – Bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálata – 2001/42/EK irányelv – Stratégiai környezeti vizsgálat – Tájvédelmi körzettel nyilvánításról szóló rendelet – Stratégiai környezeti vizsgálat elvégzésére vonatkozó kötelezettséget kiváltó elemek

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Úgy kell-e értelmezni a 2001/42/EK irányelv (SKV-irányelv) 3. cikke (2) bekezdésének b) pontját a 92/43/EGK irányelv (élőhelyvédelmi irányelv) 6. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben, hogy egy jogi aktus valamennyi olyan rendelkezését, amellyel egy tagállam egy területet az

élőhelyvédelmi irányelv értelmében különleges természetmegőrzési területté nyilvánít, függetlenül azok szabályozási tartalmától, a terület kezeléséhez közvetlenül kapcsolódónak vagy ahhoz szükségesnek kell tekinteni azzal a következménnyel, hogy a jogi aktusra mint tervre nem vonatkozik a környezeti vizsgálat az SKV-irányelvnek az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 3. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján, vagy pedig az egyes rendelkezések tartalmától függően külön megközelítést lehet-e alkalmazni, úgy, hogy az ilyen jogi aktus egyes rendelkezései (rész)tervként a területkezeléshez közvetlenül kapcsolódónak vagy szükségesnek tekintendők, míg az említett jogi aktusnak mint (rész)tervnek más rendelkezései nem?

- 2) Amennyiben az első kérdés második fordulatára igenlő a válasz: úgy kell-e értelmezni az SKV-irányelv 3. cikke (2) bekezdésének b) pontját az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben, hogy egy tagállamnak egy területet az élőhelyvédelmi irányelv értelmében különleges természetmegőrzési területté nyilvánító, természetvédelmi célokat, valamint követelményeket és tilalmakat megállapító jogi aktusában foglalt egyedi rendelkezést akkor kell a terület kezeléséhez közvetlenül nem kapcsolódó vagy ahhoz nem szükséges (rész)tervnek tekinteni, ha e rendelkezés konkrét szempontok és módozatok meghatározásával kizárja a területen végzett tevékenységeket a megállapított követelmények és tilalmak hatálya alól, és ezek a tevékenységek nem közvetlenül a természetvédelmi célkitűzések megvalósítását szolgálják, hanem más célokat szolgáló, az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdése értelmében projektnek minősülő kezelési vagy fenntartási intézkedéseknek tekintendők?
- 3) A második kérdésre adott igenlő válasz esetén: úgy kell-e értelmezni az SKV-irányelv 3. cikke (2) bekezdésének b) pontját az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben, hogy a területre gyakorolt jelentős hatás bekövetkezése akkor nem tekinthető kizártnak a második kérdésben leírtakhoz hasonló olyan jogi aktus alapján, amely egy területet az élőhelyvédelmi irányelv értelmében vett különleges természetmegőrzési területté nyilvánít, és az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdése értelmében vett projektnek minősülő tevékenységek végzésének szempontjait és módozatait kellően konkrét módon meghatározza, ha a nemzeti jog e tevékenységekre nem ír elő engedélykötelezettséget, és az illetékes hatóság az e tevékenységekre vonatkozó jogi aktus említett rendelkezése miatt egyedi esetekben e tevékenységek tekintetében is eltekint az előzetes bejelentéstől és az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdése szerinti, a projektekre vonatkozó hatásvizsgálat elvégzésétől, vagy egyedi esetekben elvégzi a projektekre vonatkozó hatásvizsgálatot, és ennek során a projekt összeegyeztethetőségének kritériumaként azt veszi figyelembe, hogy a második kérdésben ismertetett szabályozásban foglalt szempontok és módozatok teljesülnek-e?

- 4) A második kérdésre adott igenlő válasz esetén: úgy kell-e értelmezni az SKV-irányelv 3. cikke (2) bekezdésének b) pontját az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben, hogy a területre gyakorolt jelentős hatás bekövetkezésétől nem kell tartani a második kérdésben leírtakhoz hasonló, egy területet az élőhelyvédelmi irányelv értelmében vett különleges természetmegőrzési területté nyilvánító jogi aktusban szereplő szabályozás alapján, ha az ilyen szabályozás hatálya alá tartozó tevékenységeket többnyire már régóta folytatják, és a szabályozással a tevékenységek gyakorlására meghatározott szempontok a módzatok nem teszik lehetővé e tevékenységek intenzívebbé válását vagy bővülését?
- 5) Amennyiben a fenti kérdésekre adott válaszok miatt az SKV-irányelvnek az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 3. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti környezeti vizsgálat elvégzésére vonatkozó kötelezettség fennállását kell feltételezni az élőhelyvédelmi irányelv értelmében vett különleges természetmegőrzési területté nyilvánító jogi aktus egyes rendelkezéseinek tartalma miatt: úgy kell-e értelmezni az SKV-irányelv 3. cikkének (3) bekezdését, hogy amennyiben a területkijelölés helyi szinten kis területek használatát meghatározónak tekintendő, a tagállami hatóságnak főszabályként azt kell feltételeznie, hogy a területnek a már előzetesen fennálló, az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdése értelmében vett közösségi jelentőségű természeti területként való besorolása miatt jelentős hatása van a környezetre?
- 6) Ha a fenti kérdések megválaszolása után feltételezhető, hogy a környezeti vizsgálat elvégzésére vonatkozó kötelezettség a területet az élőhelyvédelmi irányelv értelmében vett különleges természetmegőrzési területté nyilvánító jogi aktus egyes rendelkezéseinek tartalma miatt áll fenn: úgy kell-e értelmezni az SKV-irányelv 3. cikke (2) bekezdésének b) pontját az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben, hogy csak ezeket az egyes rendelkezéseket kell a környezeti vizsgálat tárgyává tenni, vagy a környezeti vizsgálatnak a jogi aktus teljes tartalmára kell vonatkoznia?
- 7) Ha a fenti kérdések megválaszolása után feltételezhető, hogy a környezeti vizsgálat elvégzésére vonatkozó kötelezettség a területet az élőhelyvédelmi irányelv értelmében vett különleges természetmegőrzési területté nyilvánító jogi aktus egyes rendelkezéseinek tartalma miatt áll fenn: úgy kell-e értelmezni az SKV-irányelv 4. cikkének (1) bekezdését, amely szerint az irányelv 3. cikke szerinti környezeti vizsgálatot a terv vagy program kidolgozása során, illetve annak elfogadását megelőzően kell elvégezni, hogy a terv vagy a terv elemei környezeti vizsgálatának elmulasztása nem pótolható a terv vagy a terv elemei elfogadását követően kiegészítő eljárás útján, és így a környezeti vizsgálat elmulasztásából eredő eljárási hiba utólagosan nem orvosolható?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv), különösen a 4. cikk (2) bekezdésének harmadik albekezdése és a 6. cikk (3) bekezdése

A bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2001. június 27-i 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: SKV-irányelv), különösen a 3. cikk (2) bekezdése és a 4. cikk (1) bekezdése

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

A 2009. július 29-i Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege – Bundesnaturschutzgesetz (a természet védelméről és a tájvédelemről szóló, 2009. július 29-i törvény; a továbbiakban: BNatSchG) (BGBl. I 2542. o.), amelyet legutóbb a 2022. december 8-i törvény 3. cikke módosított (BGBl. I 2240. o.), különösen a BNatSchG 22. §-ának (2a) bekezdése, 26. §-a, 32. §-a, 33. §-a, 34. §-a és 36. §-a

Gesetz über ergänzende Vorschriften zu Rechtsbehelfen in Umweltangelegenheiten nach der EG-Richtlinie 2003/35/EG – Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz (a 2003/35/EK irányelv szerinti környezetvédelmi ügyekben igénybe vehető jogorvoslatokkal összefüggő kiegészítő rendelkezésekről szóló törvény, a továbbiakban: UmwRG) a 2017. augusztus 23-i hirdetménnyel kihirdetett változatban (BGBl. I 3290. o.), amelyet legutóbb a 2023. március 14-i törvény 2. cikke módosított (BGBl. 2023 I 71. sz.), különösen az UmwRG 1. §-a (1) bekezdése első mondatának 4. pontja, 4. §-a és 7. §-ának (3) bekezdése

Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung (a környezeti hatásvizsgálatról szóló törvény, a továbbiakban: UVPG) a 2021. március 18-i hirdetménnyel kihirdetett változatban (BGBl. I 540. o.), amelyet legutóbb a 2023. március 22-i törvény 2. cikke módosított (BGBl. 2023 I 88. sz.), különösen az UVPG 35–37. §-a

A 2019. szeptember 30-i Verordnung über das Landschaftsschutzgebiet „Bäche im Artland“ in den Städten Quakenbrück, Fürstenau und Bersenbrück sowie den Gemeinden Menslage, Nortrup, Badbergen, Berge, Bippen, Eggermühlen, Kettenkamp, Ankum und Merzen, Landkreis Osnabrück (Osnabrück járásban, Quakenbrück, Fürstenau és Bersenbrück városokban, valamint Menslage, Nortrup, Badbergen, Berge, Bippen, Eggermühlen, Kettenkamp, Ankum és Merzen községekben kijelölt „artlandi patakok” tájvédelmi körzetről szóló rendelet; a továbbiakban: TVK-rendelet) (Amtsblatt für den Landkreis Osnabrück Nr. 20 vom 30.10.2019 [Osnabrück járás 2019. október 30-i, 20. sz. hivatalos lapja]).

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések egy normakontroll eljárásban merültek fel, amelyben a kérelmező, amely az UmwRG 3 §-ának (1) bekezdése alapján elismert környezetvédelmi egyesület, és az ellenérdekű fél között vita van egy tájvédelmi körzetről szóló rendelet érvényességéről.
- 2 A tájvédelmi körzettel nyilvánítás az „Ems-Hunte-Geest és Dümmer-Geestniederung” természeti régióban található, több patakot és a szomszédos tájegységeket magában foglaló „Bäche im Artland” (területkód: DE-3312–331) elnevezésű, az élőhelyvédelmi irányelv szerinti terület védelmét szolgálja. Az élőhelyvédelmi irányelv szerinti „Bäche im Artland” elnevezésű terület egy hálózatos vízfolyásrendszer, részben nagyon természetközeli patakokkal, amelyek fontos élőhelyet jelentenek az élőhelyvédelmi irányelv II. mellékletében felsorolt halfajok számára. A patakokhoz térben erdők, mezők és tőzegmohalápok kapcsolódnak, amelyek az élőhelyvédelmi irányelv értelmében elsődleges fontosságú, illetve nem elsődleges fontosságú élőhelytípusok.
- 3 A TVK-rendelet kidolgozására irányuló eljárás keretében az ellenérdekű fél a rendelettervezetet az ahhoz kapcsolódó térképek értelmezésével, valamint indokolással együtt társadalmi egyeztetésre bocsátotta, amelyen többek között a kérelmező is részt vett, és 2019. február 19-i levelében előterjesztette a rendelettervezetre vonatkozó észrevételeit. A TVK-rendelet kibocsátása előtt nem került sor környezeti jelentés vagy előzetes SKV-vizsgálat elkészítésével járó stratégiai környezeti vizsgálatra (a továbbiakban: SKV).
- 4 A TVK-rendelet az ellenérdekű fél hivatalos lapjában való közzététellel, 2019. október 31-én lépett hatályba. Szabályozza többek között a terület jellegét megváltoztató vagy a rendelet védelmi céljával ellentétes tevékenységek tilalmát, és felsorolja azokat a tevékenységeket és hasznosításokat, amelyekre nem vonatkozik e tilalom.
- 5 A kérelmező 2020. október 13-án normakontroll iránti kérelmet nyújtott be a TVK-rendelet ellen. A nemzeti jog szerint egy elismert környezetvédelmi egyesület – fenntartva az UmwRG 4. §-ának (1b) bekezdése szerinti kijavítás lehetőségét – kérheti a tervek és programok elfogadásáról szóló határozat megsemmisítését, ha az előírt SKV-t vagy előzetes SKV-t nem végezték el, illetve nem pótolták (az UmwRG 4. §-a (1) bekezdése első mondatának 1. pontjával összefüggésben értelmezett (4) bekezdésének első mondata).
- 6 A kérdést előterjesztő bíróság felveti a kérdést, hogy az SKV-irányelvből és az élőhelyvédelmi irányelvből következik-e, hogy az UVPG-nak a BNatSchG 36. §-a első mondatának 2. pontjával és 34. §-ának (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 36. §-a alapján a jelen rendelethez hasonló természetvédelmi területről szóló rendelet kibocsátása előtt SKV-t kell-e végezni, vagy legalább tagállami határozatot kell-e hozni egy ilyen vizsgálat elvégzéséről. Ez a nemzeti rendelkezések alapjául szolgáló, az SKV-irányelvnek az élőhelyvédelmi irányelv

6. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 3. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt uniós jogi rendelkezések értelmezésétől és az e tekintetben előterjesztett kérdésekre adott válaszoktól függ.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 7 Hasonló kérdések merülnek fel számos, a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő normakontroll eljárásban. A kérdésekre adott válaszoktól függ az élőhelyvédelmi irányelv alapján védett területté nyilvánításról szóló rendeletek nagy részének az érvényessége Alsó-Szászországban (csak itt 385 terület érintett az élőhelyvédelmi irányelv alapján) és valószínűleg máshol is a Németországi Szövetségi Köztársaságban. Más tagállamok hasonlóan meghozott jogi aktusai esetében is elképzelhetők messzemenő jogi következmények.
- 8 Az SKV-irányelvnek az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikke (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 3. cikke (2) bekezdése b) pontjának a szóban forgó TVK-rendeletre történő alkalmazását illetően a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság ítélkezési gyakorlatára hivatkozva (2019. június 12-i CFE ítélet, C-43/18, EU:C:2019:483, 39. és 46. pont) abból indul ki, hogy e rendelet az SKV-irányelv 2. cikkének a) pontja szerinti „tervek és programok” hatálya alá tartozik, és ezen felül az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdése szerinti „tervnek” kell tekinteni.
- 9 Az első kérdésről: a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogyan kell értelmezni a Bíróság 2019. június 12-i CFE ítélet (C-43/18, EU:C:2019:483) 49. és 50. pontjaiban kifejtett érvelését, és hajlik arra a megközelítésre, amely szerint a védetté nyilvánító jogi aktusban foglalt egyes rendelkezések tartalma a mérvadó. Az élőhelyvédelmi irányelv preambulumbekkezdései szerint megfelelően meg kell vizsgálni minden olyan tervet vagy projektet, amelynek jelentős hatása lehet a már kijelölt, illetve kijelölendő területek természetvédelmi célkitűzéseire.
- 10 A Bizottság szerint az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdésében szereplő „kezelés” kifejezést az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikke (1) bekezdésének értelmezése értelmében kell érteni. Ezért csak a terület természetvédelmi célkitűzéseivel közvetlenül kapcsolódó vagy azok teljesítéséhez szükséges tevékenységek tartoznak a területkezelési privilégium hatálya alá. A terveket külön kellett vizsgálni, ha azok a természetvédelmi összetevőik mellett más összetevőket is tartalmaztak (lásd: bizottsági feljegyzés, C(2018) 7621 final, 44. és azt követő oldal).
- 11 Ebben az értelemben a kérdést előterjesztő bíróság szerint egy területet különleges természetmegőrzési területté nyilvánító jogi aktus rendelkezései közvetlenül kapcsolódnak a terület kezeléséhez, amennyiben az a védetté nyilvánítást mint olyat, a védelmi célok és a természetvédelmi célkitűzések meghatározását, valamint az ezekkel kapcsolatos tilalmak és követelmények megállapítását érinti. Amennyiben egy olyan jogi aktus, mint a szóban forgó TVK-rendelet ezen túlmenően konkrét szempontokat és módozatokat meghatározva számos

tevékenységet – mint például a vízfolyások fenntartását, a halászatot, a mezőgazdaságot és az erdőgazdálkodást – kivesz az előírt tilalmak hatálya alól, kérdésesnek tűnik, hogy e rendelkezések még mindig közvetlenül kapcsolódnak-e a terület természetvédelmi célkitűzéseinek a teljesítéséhez vagy nélkülözhetetlenek-e ehhez. Tartalmi vizsgálatot igényel, hogy ezek a mentesített tevékenységek a „természetvédelmi kezelés” (lásd: bizottsági közlemény, C(2018) 7621 final, 44. o.) értelmében a területen jelen lévő élőhelytípusok és fajok védettségi állapotának fenntartásához vagy javításához szükségesek-e, vagy hogy a mentességi előírások arra szolgálnak-e, hogy ne korlátozzák aránytalanul ezeket a tevékenységeket, és elkerüljék a túl messzemenő tiltásokat.

- 12 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a Bíróságnak a Natura 2000 szerződésekre vonatkozó ítélkezési gyakorlata alapján is helyénvaló a különleges természetmegőrzési terület védetté nyilvánításáról szóló jogi aktusban foglalt rendelkezések differenciált megközelítése (2010. március 4-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-241/08, EU:C:2010:114, 51. pont).
- 13 A második kérdésről: A kérdést előterjesztő bíróság itt azokkal a szabályozásokkal foglalkozik, amelyek olyan tevékenységeket tesznek lehetővé a területen, amelyek önmagukban nem tekinthetők tisztán „természetvédelmi kezelési” intézkedéseknek. Ilyen – a szóban forgó TVK-rendelet által nem szabályozott – természetvédelmi kezelési intézkedés például a 4030-as kódszámú természetes élőhelytípus – Európai száraz fenyérek – megőrzéséhez szükséges legeltetés. A kérdést előterjesztő bíróság abból indul ki, hogy a szóban forgó TVK-rendelet kérdéses mentességi rendelkezései azt a célt szolgálják, hogy bizonyos keretek között lehetővé tegyék a területen eddig folytatott, végső soron kereskedelmi célú környezeti hasznosítások folytatását (halászati, mezőgazdasági földhasználati és erdészeti mentességek), illetve a vízfolyások hidraulikai működőképességét biztosító fenntartási intézkedéseket (a vízfolyások fenntartásának mentesítése), hogy a védettséggel érintett tulajdonosok és használati jogosultak jogait ne korlátozzák aránytalanul. Ezek a TVK-rendelet tilalmi alól mentesülő tevékenységek az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdése szerinti tág, hatásfüggő projekt fogalomra tekintettel egyedi esetekben megvalósítva projektminőségűek lehetnek. Így a Bíróság már kimondta, hogy az olyan szokásos mezőgazdasági tevékenységek, mint a trágya kijuttatása Natura 2000 területeken vagy azok közelében (lásd: 2018. november 7-i Coöperatie Mobilisation for the Environment és társai ítélet, C-293/17 és C-294/17, ECLI:EU:C:2018:882, 76. pont) vagy az erdőgazdálkodási fakitermelés (lásd: 2018. április 17-i Inter-Environnement Wallonie és Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen ítélet, C-441/17, ECLI:EU:C:2018:255, 123. és azt követő pont) az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdése értelmében vett projektnek tekinthetők. Nyilvánvaló, hogy az ilyen jellegű tevékenységek nem tekinthetők a terület kezeléséhez kapcsolódónak vagy ahhoz nélkülözhetetlenek, és adott esetben külön-külön vagy más tervekkel és projektekkel együttesen valószínűleg jelentős hatással lesz a területre.

- 14 A harmadik kérdésről: olyan (rész)terv esetében, amely nem kapcsolódik közvetlenül a terület kezeléséhez vagy nem nélkülözhetetlen ahhoz, a döntő tényező annak meghatározásakor, hogy a terv elfogadása előtt el kell-e végezni az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdése szerinti, a területre gyakorolt hatások vizsgálatát, az, hogy a terv – önmagában vagy más tervekkel és projektekkel együttesen – valószínűleg jelentős hatással lesz-e a területre. Kétség esetén a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint le kell folytatni a természeti területre gyakorolt hatások vizsgálatát (lásd: 2004. szeptember 7-i Waddenvereniging és Vogelbeschermingsvereniging ítélet (C-127/02, EU:C:2004:482, 44. pont); 2019. július 29-i Inter-Environnement Wallonie és Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen ítélet (C-411/17, EU:C:2019:622, 134. pont).
- 15 A Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság, Németország) ítélkezési gyakorlata szerint csak akkor állhat fenn annak lehetősége, hogy egy Natura 2000 területet egy természetvédelmi területről szóló rendelet érint, ha a rendelet kellően kötelező erejű, konkrét követelményeket tartalmaz, amelyek alapján a terület hátrányos érintettsége megállapítható (lásd többek között: BVerwG, 2023. január 26-i ítélet – 10 CN 1.23 –, ECLI:EN:BVerwG:2023:260123U10CN1.23.0, 17. pont). A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy ez a követelmény itt teljesül. A TVK-rendelet mentességi szabályai által lehetővé tett tevékenységek végzése során nem zárható ki eleve a területen előforduló természetes élőhelyek és közösségi jelentőségű fajok hátrányos érintettsége. A vízfolyások engedélyezett fenntartása keretében történő intézkedéseken túlmenően a TVK-rendeletben engedélyezett haltelepítési intézkedések is az e rendeletben említett közösségi jelentőségű fajok hátrányos érintettségéhez vezethetnek. Ugyanez vonatkozik a TVK-rendelet által mentesített, szabályszerű mezőgazdasággal kapcsolatos intézkedésekre is, ahol kérdéses, hogy az előírások elegendőek-e ahhoz, hogy megfelelően megakadályozzák a műtrágyák és növényvédő szerek védett vizekbe történő kibocsátását. Még a megfelelő erdőgazdálkodás kivétele mellett sem egyértelmű, hogy a TVK-rendeletben foglalt korlátozások elegendőek-e ahhoz, hogy az e rendeletben említett erdei élőhelytípusok hátrányos érintettségét kizártnak tekintsük.
- 16 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint egy olyan projekt megvalósítása előtt, amely esetében az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdésében foglalt követelmények szerint természeti területre gyakorolt hatások előzetes vizsgálatát kell végezni, vagy egyedi szinten, vagy – ha a természeti területre gyakorolt hatások vizsgálatának elvégzésétől ott eltekintenek, vagy ha a vizsgálati követelményt mentességi szabályozás határozza meg előre – az előzetes terv szintjén el kell végezni a természeti területre gyakorolt hatások vizsgálatát. Az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikke (3) bekezdése és az SKV-irányelv 3. cikke (2) bekezdésének b) pontja közötti szoros összefonódás miatt a terv szintjén formális vizsgálatot kell végezni az SKV-irányelv 4–9. cikkében foglalt eljárási követelményeknek megfelelően. A kérdést előterjesztő bíróság nem tudja elfogadni azt az érvelést, hogy a jogalkotó már a TVK-rendelet mentességi rendelkezéseinek konkrét kialakításával ellenőrizte, hogy a mentesített tevékenységek a még megengedett konkrét formában nem ellentétesek az

élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (2) bekezdése szerinti károsítási tilalommal. Az iratanyagban nem található dokumentáció ilyen vizsgálatról.

- 17 A negyedik kérdésről: abból kell kiindulni, hogy a „Bäche im Artland” elnevezésű, az élőhelyvédelmi irányelv szerinti területen a TVK-rendeletben mentesített vízfolyás-fenntartási, halászati, mezőgazdasági földhasználati és erdészeti tevékenységeket már régóta folytatták, mielőtt a területet a Bizottság a Német Szövetségi Köztársaság javaslatára az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdése alapján felvette a közösségi jelentőségű természeti területek jegyzékébe, majd a vitatott TVK-rendelettel sor került ezt követően a területnek különleges természetmegőrzési területté nyilvánítására az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján. Ezen túlmenően a TVK-rendeletben előírt korlátozások ahhoz vezethetnek, hogy a mentesített tevékenységeket már nem lehet intenzívebbé tenni, illetve bővíteni.
- 18 Ebből egyrészt arra lehet következtetni, hogy a terület jelenlegi védettségi állapota legalább a szóban forgó tevékenységeknek a területen való folyamatos hatása alatt is kialakulhatott. Másrészt a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy a Bíróságnak az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) bekezdése szerinti, a természeti területre gyakorolt hatások vizsgálatának elvégzésére vonatkozó kötelezettség hiányára vonatkozó ítélezési gyakorlatát, amely folyamatos vagy egységes projektek esetében az egyedi projekt szintjén a szóban forgó tevékenységek helyének és körülményeinek azonosságát feltételezi, mennyiben kell ebben az összefüggésben figyelembe venni (lásd: 2018. november 7-i Coöperatie Mobilisation for the Environment és társai ítélet, C-293/17 és C-294/17, EU:C:2018:882, 81. és azt követő pontok).
- 19 Az ötödik kérdésről: ahhoz, hogy egy helyi szinten kis terület használatát meghatározó intézkedésnek minősüljön, a Bíróság ítélezési gyakorlata szerint a tervet egy helyi hatóságnak kell kidolgoznia, illetve elfogadnia, és az érintett területnek a helyi hatóság területi illetékességéhez képest kis területnek kell lennie (2016. december 21-i Associazione Italia Nostra Onlus ítélet, C-444/15, EU:C:2016:978, 68. pont). Ebben az értelemben az ellenérdekű fél rámutat arra, hogy a „Bäche im Artland” elnevezésű, az élőhelyvédelmi irányelv szerinti terület nagysága körülbelül 1 095 ha (10,95 km²), míg Osnabrück járás területe körülbelül 2 121 km². Tisztán mennyiségi megközelítésben ugyanakkor az élőhelyvédelmi irányelv szerinti területek többsége valószínűleg kis területnek minősülne az SKV-irányelv 3. cikkének (3) bekezdése értelmében.
- 20 Feltételezve, hogy az SKV-irányelv 3. cikkének (3) bekezdésében foglalt követelmények teljesülnek, tisztázni kellene, hogy a tagállami hatóságnak kötelessége-e vélelmezni a valószínűsíthető jelentős környezeti hatások meglétét. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az uniós jog szerinti védettségi státusz alapján egy területnek a közösségi jelentőségű természeti területek jegyzékébe való felvétele révén Natura 2000 területté nyilvánítása esetén általában jelentős környezeti hatásokat kell feltételezni akkor is, ha az érintett területet az

SKV-irányelv 3. cikkének (3) bekezdése értelmében helyi szinten kis területnek kell minősíteni.

- 21 A hatodik kérdésről: a kérdésre adott választól függ jelen esetben, hogy az uniós jog szerint az SKV végrehajtásának megsértése a teljes terv vagy csak a terv egyes részeinek érvényességét érintheti-e. Ezen túlmenően a kérdésre adott válasz jelentős gyakorlati jelentőséggel bír az SKV-irányelv értelmében vett terveket előkészítő és elfogadó hatóságok számára.
- 22 A hetedik kérdésről: a kérdést előterjesztő bíróság annak tisztázását kéri a Bíróságtól, hogy a KHV-irányelv értelmében vett konkrét projektek legalizálására irányuló utólagos környezeti hatásvizsgálat elfogadhatóságára vonatkozó megfontolásai alkalmazhatók-e az SKV-irányelv értelmében vett programokra és tervekre is, amelyek általánosabb jellegűek, és amelyek elfogadásában nagyobb a mozgástér, mint a KHV-irányelv értelmében vett konkrét projektek jóváhagyásában. Az SKV-irányelv 4–9. cikkében foglalt követelményeknek megfelelő környezeti vizsgálat eredményei jelentősen befolyásolják az SKV-irányelv értelmében vett általános program és terv elfogadásának lehetőségeit, így egy későbbi „nyílt végű” környezeti vizsgálat esetén általában a már elfogadott terv vagy program lényeges módosításai is figyelembe vehetők. Ez amellet szól, hogy – ellentétben a KHV-irányelv 4–10. cikke szerinti, tervekkel kapcsolatos projektek környezeti vizsgálatával – az SKV-irányelv 4–9. cikke szerinti terv vagy program környezeti vizsgálata nem pótolható annak elfogadása után; hanem új tervből vagy programból kell kiindulni, és ennek kidolgozása során, illetve annak elfogadása előtt el kell végezni az SKV-irányelv 4–9. cikke szerinti környezeti vizsgálatot.
- 23 Ha viszont az SKV eljárási lépései egy terv vagy program esetében is pótolhatók anélkül, hogy új terv vagy program kibocsátása vagy elfogadása lenne szükséges, akkor felmerül a kérdés, hogy ez csak ugyanolyan szűk feltételek mellett tehető-e meg, mint a KHV-irányelv szerinti projektalapú környezeti vizsgálat pótlása esetén.